

Arbetskraftsinvandrare från tredje land som flyttar från Sverige

Andelen av befolkningen som är i aktiv ålder minskar. Ett sätt att motverka denna utveckling är arbetskraftsinvandring. I denna artikel ser vi på den del av arbetskraftsinvandringen som kommer från tredje land (länder utanför EU/ EES). En del av de som kommer stannar endast en kortare tid i Sverige. Vi undersöker om de som lämnar och de som stannar kvar skiljer sig åt vad gäller olika egenskaper. Vi finner att de som är högt utbildade och har högre inkomster lämnar Sverige i större utsträckning än de andra som kommit.

**FREDRIK W
ANDERSSON
OCH ESKIL
WADENSJÖ**

Fredrik W Andersson är filosofie doktor i nationalekonomi. Vid artikelns skrivande var han verksam som analytiker vid Statistiska centralbyrån. Nu är han verksam som forskningsledare vid Entreprenörskapsforum. fredrik.andersson@entreprenorskapsforum.se

Eskil Wadensjö är professor i nationalekonomi vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet. Han har i sin forskning behandlat invandring och integration, arbetsmarknadspolitik, social- och avtalsförsäkringarna samt ungas och äldres ställning på arbetsmarknaden.

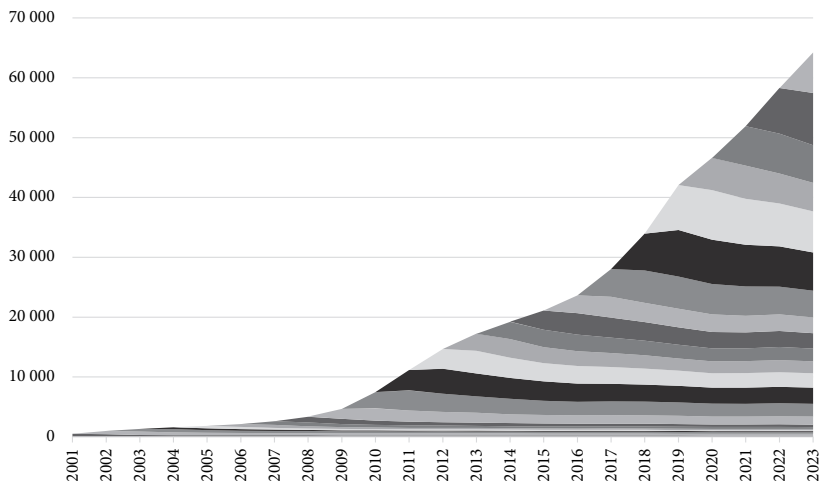
En ökande andel av Sveriges befolkning består av äldre. Den viktigaste faktorn bakom denna utveckling är att allt fler lever till en hög ålder. På lite längre sikt förstärks denna utveckling av att fertiliteten har sjunkit. Om få barn föds ett år, kommer ett par decennier senare färre att vara i den ålder då etablering på arbetsmarknaden i regel sker. Detta att en större andel av befolkningen är äldre innebär att försörjningsbördan för de som förvärvsarbetar ökar. Det är viktigt att på olika sätt motverka denna utveckling mot en ökad försörjningsbörda för dem i aktiv ålder. Ett sätt är arbetskraftsinvandring. Det vill säga att orsaken till att bosätta sig i Sverige är att möta arbetsgivares efterfrågan och inte söka asyl. Förändringar av sammansättningen av efterfrågan på arbetskraft leder också till att arbetskraftsinvandring kan motverka brist på arbetskraft i vissa yrken.

Sverige utgör en del av Nordens och EU:s gemensamma arbetsmarknader och många har kommit från dessa länder till Sverige för att arbeta under olika perioder av efterkrigstiden. Andra länder i Europa har emellertid samma typ av utveckling som den i Sverige – en allt större andel av befolkningen består av äldre och andelen i arbetskraften minskar. Det har också skett förändringar av lönerna i olika länder inom EU, som gör det mindre attraktivt att flytta till Sverige än vad det varit tidigare.¹ Det betyder att arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES, ofta benämnd arbetskraftsinvandring från tredje land, får en viktigare roll. I artikeln behandlar vi denna form av arbetskraftsinvandring. Se SCB (2024) för mer om populationen arbetskraftsinvandrare från tredje land.

Arbetskraftsinvandringens effekt på arbetskraften blir större om de som kommer stannar och arbetar under en längre tid i Sverige. Det är då viktigt att de som etablerat sig bra på arbetsmarknaden väljer att stanna. Vi under-

¹ Eurostat publicerar årligen jämförelser av lönerna i länderna inom EU. Se också Beyer m fl (2025) som behandlar hur det gått på utvecklingen av arbetsmarknaden i olika EU-länder efter utvidgningen av EU 2004.

Figur 1
Arbetskraftsinvand-
rare från tredje land
som kommit till Sve-
rige sedan 2001 och
som var sysselsatta
olika år fram till 2023

ekonomiskdebatt

Anm: Varje lager representerar i kronologisk ordning en kohort av arbetskraftsinvandrare som över tid är sysselsatta i Sverige.

Källa: SCB, Arbetskraftsinvandrare från tredje land, Delrapport i regeringsuppdrag Work in Sweden, 2024.

söker i denna artikel om så är fallet genom att undersöka hur det går för en kohort av arbetskraftsinvandrare från tredje land. Kohorten består av de som kommit från tredje land som arbetskraftsinvandrare 2021, arbetade i Sverige 2022 och som antingen flyttade från Sverige 2023 eller stannade kvar.

Arbetskraftsinvandringen från tredje land är omfattande. Mellan 2001 och 2023 har 110 800 arbetskraftsinvandrare från tredje land folkbokfört sig i Sverige. Av dessa var 64 200 sysselsatta 2023 (figur 1). Det är ett betydande tillskott av kompetens till arbetsmarknaden i Sverige.

Ett första steg är att se hur återutvandringsbenägenheten varierar med arbetsinkomsten – skiljer sig flyttningsbenägenheten åt mellan dem med olika inkomster? Nästa steg är att se om och hur flyttningsbenägenheten varierar med den inkomst personer har givet olika egenskaper och att speciellt jämföra de som har olika utbildningsnivåer. Avslutningsvis undersöker vi hur benägenheten att stanna skiljer sig åt mellan dem vars make/maka också har arbete i Sverige jämfört med dem vars make/maka inte har arbete men är i Sverige.

1. Data och metod

Populationen arbetskraftsinvandrare har tagits fram specifikt för ett regeringsuppdrag med syfte att bl a attrahera, etablera och behålla arbetskraftsinvandrare.² Undersökningen använder sig av mikrodata från Statistiska centralbyrån (SCB). Individpopulationen tas fram genom specialbearbetningar av SCB:s databas STATIV och omfattar de individer som kommer

² Se bl a Work in Sweden på Tillväxtverkets hemsida.

från tredjeländ och fått arbetstillstånd under olika år. Detta gör det möjligt att analysera inflödet av arbetskraftsinvandrare över tid, beräkna det totala antalet arbetskraftsinvandrare som är folkbokförda i Sverige, samt antalet sysselsatta vid olika tidpunkter.

Arbetskraftsinvandrare som avser att stanna i Sverige längre än ett år ska folkbokföra sig. När de är folkbokförda kan vi från januari 2020 månatligen beräkna antalet individer i olika arbetsmarknadsstatus enligt SCB:s BAS (befolkningens arbetsmarknadsstatus). Vi kopplar även på uppgifter om individers yrke från yrkesregistret för att kunna kategorisera om deras yrke har hög-, medel-, lågkvalificerad eller okänd nivå. För de arbetskraftsinvandrare som inte är folkbokförda saknas uppgifter i BAS. Se vidare SCB (2021). Tidigare har Engdahl och Sjödin (2024) och SCB (2024) studerat gruppen arbetskraftsinvandrare från tredjeländ och funnit att de till stor del kommer från Indien, har yrken inom IT-området, är sysselsatta inom branschen programvaruproducenter och datakonsulter m m och har inkomster som generellt är höga. Efterhand har det kommit fler arbetskraftsinvandrare och en ökad andel har högkvalificerade yrken.

För att bättre förstå vilka arbetskraftsinvandrare som väljer att flytta från Sverige undersöker vi de arbetskraftsinvandrare från tredje land som fick arbetstillstånd 2021. De från tredje land som tidigare fått tillstånd av annat skäl än arbete som familjeanknytning och som sedan sökt och fått arbetstillstånd 2021 ingår inte. Vi begränsar oss sedan ytterligare genom att endast inkludera individer som enligt BAS³ var sysselsatta under 2022 och var mellan 18 och 64 år. I ett sista steg klassificeras de individer som flyttat från Sverige och de individer som fortfarande var kvar i Sverige genom att se vilka som var folkbokförda⁴ i Sverige 2023. Tyvärr saknas uppgifter om vilket land de som lämnat Sverige har flyttat till. Har de flyttat till det land de kommit från (är medborgare eller födda i) eller har de flyttat till ett annat land, t ex ett annat land i EU/EES? Har de t ex kommit till Sverige när de fått arbetstillstånd men sedan flyttat vidare till ett annat land i Europa?

Totalt var det 6 661 som fick arbetstillstånd under 2021 och var sysselsatta enligt BAS under 2022. Drygt en fjärdedel av dem var kvinnor och gruppens medelålder var 34,4 år. Mindre än hälften hade en partner som var folkbokförd tillsammans med sig som gift eller som sambo med gemensamma barn. Nästan hälften av de partners som var i Sverige var sysselsatta samma år. Största gruppen (47,7 procent) av arbetskraftsinvandrarerna hade ett högkvalificerat yrke, medan endast var åttonde hade ett lågkvalificerat yrke.

Per den 31 december 2023 var 386 individer inte längre folkbokförda i Sverige. Det innebär att av de som fick arbetstillstånd 2021 och var sysselsatta under 2022 flyttade 5,8 procent ifrån Sverige. Med hjälp av redovisningen av individkaraktäristiska i tabell 1 ser vi att det finns en viss överrepresentation av individer som flyttat som hade högkvalificerat yrke, högre arbetsinkomster och vars partner inte var sysselsatt.

³ BAS årlig är en fortsättning av tidsserien för den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

⁴ I årlig BAS 2023.

Tabell 1
Deskriptiv statistik över antalet individer som kommit från tredje land 2021 och var sysselsatta 2022, samt över de i denna grupp som flyttade från Sverige 2023

Variabel	Sysselsatta 2022 (6 661 individer)			Flyttat 2023 (386 individer)		
	Medel- värde/ andel	Median	Std	Medel- värde/ andel	Median	Std
Ålder	34,4	33	7,1	34,6	33	7,3
Andel kvinnor	25,6%			29,8%		
<i>Yrkets kvalifikationsnivå</i>						
Låg	12,8%			4,4%		
Medelhög	32,3%			22,8%		
Hög	47,7%			58,3%		
Okänd	7,2%			14,5%		
Arbetsinkomst tkr	539	487	346	654	542	522
Partner	43,3%			38,1%		
Sysselsatt partner	46,8%			30,6%		
Barn	24,2%			22,5%		
<i>Human development index avseende det land de kommit från</i>						
Låg	2,5%			0,8%		
Medel	30,4%			35,5%		
Hög	36,9%			28,0%		
Mycket hög	27,9%			35,5%		
Okänd	2,3%			0,3%		

Källa: BAS, STATIV och LISA, SCB. Egna beräkningar.

2. Metod

För att kunna svara på frågan vilka arbetskraftsinvandrare från tredjeländ som väljer att lämna Sverige fokuserar vi särskilt på om de mest lyckosamma (har en högre inkomst än deras förväntade inkomst utifrån deras egenskaper) har en högre benägenhet att flytta från Sverige än vad mindre lyckosamma individer har. Det är en grupp som är viktig för arbetsgivare i Sverige och som skulle kunna bidra till att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft.

Första steget i att försöka förstå vilka individfaktorer som associeras med att flytta från Sverige är att genomföra en multivariatanalys med den beroende variabeln flyttat från Sverige (0,1). Vi använder oss av en logistisk regressionsansats för att se om tex de mest lyckosamma individerna fortfarande har en högre sannolikhet att flytta när vi kontrollerar för individspecifika egenskaper.

Andersson Joona och Wadensjö (2013) undersöker om de individer som

		Arbetsinkomst deciler										Andel
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Residual deciler	1	15,8	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,8
	2	5,6	2,1	2,3	0,0	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4
	3	0,0	1,3	6,7	4,3	3,4	0,0	8,0	0,0	0,0	0,0	3,8
	4	0,0	3,4	1,1	1,4	3,4	17,6	2,3	10,6	4,8	0,0	4,4
	5	0,0	2,2	0,0	2,1	6,9	0,0	4,2	3,0	4,3	0,0	2,7
	6	0,0	0,0	1,5	2,1	4,8	2,9	6,7	7,3	8,9	36,4	5,9
	7	0,0	0,0	1,2	4,2	7,0	1,4	8,0	5,8	4,2	5,4	4,4
	8	0,0	2,8	2,8	5,2	0,0	9,5	8,3	4,3	5,3	7,0	5,5
	9	0,0	2,5	4,0	9,7	4,3	10,8	5,4	5,4	5,0	10,1	6,7
	10	0,0	0,0	4,8	3,7	6,9	10,7	10,2	6,6	7,9	8,5	7,8
Andel		12,2	2,0	2,8	3,9	4,8	6,6	7,0	5,7	5,9	8,8	5,8

Tabell 2
Andel arbetskraftsin-
vandrare som flyttat
från Sverige uppdelat
efter tabulering av
fördelningen av
arbetsinkomster och
inkomstresidualer

Anm. Ju högre värde på decilen för arbetsinkomst desto högre inkomst och ju högre värde på decilen för residualen desto mer lyckosamma individer.
Källa: BAS, SCB. Egna beräkningar.

anses vara mest framgångsrika på arbetsmarknaden har en högre benägenhet att bli företagare. Inspirerade av denna studie väljer vi att klassificera arbetskraftsinvandrare på ett liknande sätt. Genom att använda en inkomstregression för alla sysselsatta i Sverige, där den beroende variabeln är loggade arbetsinkomster och kovariater som kontrollerar för faktorer som utrikes född, ålder, ålder i kvadrat, sysselsättning i näringslivet, utbildningsnivå, kön, eventuell partner och eventuella barn under 11 år, kan vi beräkna varje individs oförklarade andel av sin arbetsinkomst, dvs residualen. På detta sätt identifierar vi de mest framgångsrika individerna och de minst framgångsrika individerna i populationen. Individer med de högsta residualerna, tillhörande den högsta decilen i fördelningen, antas vara de mest framgångsrika, medan de med de lägsta residualerna, tillhörande den lägsta kvartilen, antas vara de minst framgångsrika.

I ett första steg undersöker vi deskriptivt vilka individer som flyttar från Sverige genom att analysera andelen flyttare i två olika dimensioner baserat på decilerna av residualerna från inkomstregressionen och decilerna av arbetsinkomsterna. För varje grupp beräknas sedan andelen som flyttat från Sverige.

Resultatet i tabell 2 visar att både fördelningarna av arbetsinkomster och inkomstresidualer är U-formade. Individer som tillhör gruppen av lyckosamma arbetskraftsinvandrare och de med höga inkomster har en högre benägenhet att flytta från Sverige. Motsatta resultat ses för gruppen arbetskraftsinvandrare som tillhör grupper av mindre lyckosamma arbetskraftsinvandrare och har låga inkomster. Ett undantag är dock att de indi-

vider som är allra minst lyckosamma och har allra lägst arbetsinkomster flyttar i hög utsträckning.

3. Ekonometrisk resultat

Tidigare presenterade resultat pekar på att arbetskraft som skulle kunna bidra till att förbättra Sveriges internationella konkurrenskraft lämnar Sverige. Vi kan dock inte säga något om varför individer väljer att flytta från Sverige. Är det ett frivilligt eller ofrivilligt beslut att sluta hos sin arbetsgivare som leder till flytten? Denna studie är ett första steg för att undersöka vilka faktorer som förklarar att en del lämnar Sverige. Det vore önskvärt att gå vidare med forskning bl a med kvalitativa studier.

Resultaten i tabell 3 visar att de skillnader som vi tidigare såg i den deskriptiva redovisningen står sig även efter att vi konstanthållit för individkaraktäristiska i regressionsanalyserna. Oddsquoter i tabell 3 kan tolkas som över- respektive underrisk utifrån om koefficienten över- eller understiger värdet 1,0. Resultaten visar bl a på att de mest lyckosamma individerna och individer med högkvalificerade yrken har en högre sannolikhet att flytta från Sverige jämfört med individer som inte är framgångsrika eller inte har högkvalificerade yrken. Tolkningen av koefficienten i tabell 3 är att när vi analyserar endast individer som har en partner (andra kolumnen först raden) ses en överrisk på 68,9 procent, dvs en individ som klassas som mest lyckosam har en 68,9 procent högre risk (sannolikhet) att flytta från Sverige än en individ som ligger i mellanspannet, dvs de som varken är minst eller mest lyckosamma. Individer med lägre utbildningsnivåer och lågkvalificerade yrken har en lägre sannolikhet att flytta.

Detta innebär att personer med lägre inkomster och mindre kvalificerade yrken har en mindre benägenhet att lämna Sverige. Detta kan bero på att de har färre alternativ och möjligheter i andra länder. Frödin och Kjellberg (2017) anför att arbetskraftsinvandrare från tredje land som rekryteras till lågkvalificerade jobb inom restaurang- och städbranschen ofta redan har en anknytning till Sverige. De söker dessa jobb för att få arbetstillstånd och stanna i Sverige. Detta är i linje med att lågkvalificerade yrken har koefficienter som är signifikant lägre än 1,0 oavsett familjesituation.

Dessutom finner vi att familjesituationen spelar en viktig roll. I de fall arbetskraftsinvandraren har en partner och partnern är sysselsatt är sannolikheten att flytta lägre. Resultatet är inte oväntat, men vi känner inte till några tidigare kvantitativa studier som behandlat fenomenet. Noterbart är också att de arbetskraftsinvandrare som kommer från länder som har högt HDI (Human Development Index) är mindre benägna att flytta från Sverige än individer som kommer från länder med medelhögt HDI. Individer från Iran, Ukraina och Uzbekistan, länder med högt HDI, har låga utflyttningsstal jämfört med individer från Indien, ett land med medelhögt HDI.

	Alla	Med partner	Ej med partner
Mest lyckosamma	1,475*** (0,200)	1,689** (0,372)	1,351* (0,237)
Minst lyckosamma	1,197 (0,273)	1,159 (0,419)	1,355 (0,401)
Medelhögt HDI	1,0	1,0	1,0
Högt HDI	0,705** (0,0963)	0,782 (0,166)	0,657** (0,118)
Lågt HDI	0,338* (0,201)	1,030 (0,747)	0,143* (0,145)
Mycket högt HDI	1,017 (0,130)	0,839 (0,183)	1,135 (0,184)
Låg arbetsinkomst	1,061 (0,250)	1,081 (0,524)	0,978 (0,269)
Ålder	0,964 (0,0543)	0,923 (0,110)	0,992 (0,0681)
Ålder # Ålder	1,001 (0,000720)	1,001 (0,00147)	1,000 (0,000905)
Okänd kvalifikationsnivå	1,0	1,0	1,0
Lågkvalificerat yrke	0,439** (0,163)	0,633 (0,427)	0,409** (0,184)
Medelhögt kvalificerat yrke	1,034 (0,289)	0,620 (0,302)	1,215 (0,418)
Högkvalificerat yrke	1,653* (0,459)	1,702 (0,783)	1,474 (0,507)
Okänd utbildning	1,0	1,0	1,0
Förgymnasial utbildning	0,0780** (0,0785)		0,103** (0,104)
Gymnasieutbildning	0,314*** (0,125)	0,198 (0,205)	0,349** (0,152)
Eftergymnasial utbildning	0,830 (0,120)	0,980 (0,268)	0,765 (0,133)
Kvinna	1,131 (0,136)	0,967 (0,225)	1,340* (0,203)
Partner	0,666*** (0,0956)		
Barn	1,174 (0,200)	1,046 (0,203)	1,579 (0,746)
Partner ej sysselsatt		1,815*** (0,330)	
Konstant	0,0788** (0,0860)	0,0813 (0,193)	0,0514** (0,0683)
Observationer	6 508	2 725	3 690
Pseudo R^2	0,040	0,049	0,046

Tabell 3

Sannolikheten att
arbetskraftsinvand-
rare ska flytta från
Sverige uppdelat
efter familjesituation,
oddskvoter

Anm: Exponentiella koefficienter; Standardfel i parenteser. * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

Källa: BAS, STATIV och LISA, SCB. Egna beräkningar.

4. Slutsatser

Mellan 2001 och 2023 har 110 800 arbetskraftsinvandrare från tredje land folkbokfört sig i Sverige. Av dem var 64 200 sysselsatta 2023. Detta visar på ett betydande tillskott av arbetskraft och kompetens till arbetsmarknaden i Sverige. Arbetskraftsinvandring är ett sätt att motverka en åldrande befolkning.

Huvudresultatet är att av de arbetskraftsinvandrare som kommit till Sverige och varit sysselsatta har de individer som borde vara mest attraktiva för att stärka den internationella konkurrenskraften lämnat Sverige i högre utsträckning än andra. Ett policymässigt relevant resultat är att det finns möjligheter för olika aktörer att minska risken att arbetskraftsinvandrare ska lämna Sverige t ex genom att hjälpa partnern till en arbetskraftsinvandrare att bli sysselsatt. Men det kan finnas mer som går att göra för att minska sannolikheten att de med högkvalificerade arbeten lämnar Sverige. För det krävs andra typer av data som sådana som avser andra förhållanden för de som kommit som arbetskraftsinvandrare. Intervjuer med de som återvänt är en möjlighet, men även intervjuer med de som stannar kan ge underlag till svar på frågan varför vissa stannar och andra återvänder.

Samtidigt visar data på att individer som hade lägre inkomster och lägre kvalificerade yrken mindre ofta flyttar från Sverige. Detta kan bero på att de har färre alternativ och möjligheter utanför Sverige. Men det kan också finnas andra förklaringar. Frödin och Kjellberg (2017) menar att arbetskraftsinvandrare från tredje land som rekryteras till lågkvalificerade jobb ofta redan har anknytning till Sverige och därför söker sådana jobb för att komma till Sverige och kunna stanna. Dock finner vi att även de med de allra sämsta utfallen också är överrepresenterade bland de som lämnar. Också vad gäller denna grupp är det viktigt med undersökningar.

REFERENSER

Andersson Joona, P och E Wadensjö (2013), "The Best and the Brightest or the Least Successful? Self-employment Entry among Male Wage-earners in Sweden", *Small Business Economics*, vol 40, s 155–172.

Beyer, R, C Yi Li och S Weber (2025), "Economic Benefits from Deep Integration. 20 Years after the 2004 EU Enlargement", WP/25/47, International Monetary Fund, Washington.

Engdahl, M och E Sjödin (2024), "Arbetskraftsinvandring till Sverige från tredjeland", Rapport 2024:6, Delmi, Stockholm.

Frödin, O och A Kjellberg (2017), "Arbetskraftsmigration från tredje land i låglöneyrken", *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, vol 23, s 84–102.

SCB (2021), "Vem plockar jordgubbarna?", Statistiska centralbyrån, Stockholm, <https://www.scb.se/hitta-statistik/redaktionellt/vem-plockar-jordgubbarna/>.

SCB (2024), "Arbetskraftsinvandrare från tredje land", Delrapport i regeringsuppdraget Work in Sweden, Statistiska centralbyrån, Stockholm.